

ПРОЕКТИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ ДОНЕЧЧИНИ

Соловйов Ю. І.

Становлення та розвиток інформаційного суспільства є закономірним явищем. Зазнають трансформації усі сфери суспільного життя, ми входимо в нову еру, серед найвагоміших ознак якої слід відзначити прискорену інформатизацію та комп'ютеризацію всіх сфер суспільного виробництва, утворення світової мережі комунікаційних зв'язків. Інформаційна епоха — принципово новий етап у розвитку цивілізації, що характеризується новими якісними особливостями порівняно з попередніми періодами історії людства, і найголовніше — це те, що в наш час ключового значення набувають інформація та знання.

Основною характеристикою інформаційного суспільства стає те, що велика кількість населення задіяна у виробництві знань. Освітній рівень людини відіграє значну роль, оскільки інформаційне суспільство висуває високі вимоги як до освітнього рівня кожної окремо взятої особистості, так і до інституту освіти загалом. Освіта стає необхідною передумовою підвищення соціального статусу та отримання особистістю бажаного місця в сучасному суспільстві. У цих умовах важливим соціальним інститутом стає вища школа як центр виробництва, перероблення та накопичення знань. Прослідковується тенденція поступового збільшення кількості людей, які бажають та отримують вищу освіту не заради «документа про освіту», а заради набуття нових знань та можливості бути включеними до сучасного інформаційного простору.

Знання та вміння створювати, використовувати, обробляти, зберігати та розповсюджувати інформацію стають головною умовою ділової успішності особистості та її конкурентноспроможності на ринку праці. Процес цивілізаційного розвитку на сучасному етапі поставив перед суспільством проблему формування освітніх потреб, які ініціюють прагнення до безперервного вдосконалення інтелекту й професіоналізму через реалізацію індивідуальних здібностей, надання кожному члену суспільства можливостей для інтелектуального та професійного зростання. Усе це вимагає від системи сучасної освіти якісних змін у формах організації та реалізації навчального процесу, формуванні якісно нової концепції освіти.

Інтернет-технології та інтелектуальні комп'ютерні системи інтегруються в систему освіти та відкривають нові обрії для сучасної учнівської молоді. Вони дають можливість отримання новітніх знань, що виходять за межі локальних контекстів. Мережа Інтернет стає неосвяжним сховищем і джерелом інформації, середовищем навчання та праці. Кількість її користувачів зростає за геометричною прогресією, левова частка аудиторії Інтернету припадає на учнівську молодь, а, за даними Міністерства освіти і науки України, у системі освіти навчаються понад 2,7 млн. школярів [2].

Саме учнівська молодь — це потенційно найбільш перспективна і кваліфікована продуктивна сила, яка щорічно поповнює ряди фахівців у всіх галузях і сферах виробництва та управління; це молодіжна група, яка характеризується віковою однорідністю, має спільні інтереси та особливий спосіб життя, однією з осно-

вних характеристик якої є бажання до самореалізації та досягнення успіху.

Слід зазначити, що для учнівського середовища характерне збільшення ролі спілкування за межами сім'ї, посилення впливу мережі Інтернет на формування системи знань, моральних норм та умов їх дотримання. Відбувається значне зростання і розширення кола спілкування та здійснення комунікацій у віртуальному просторі.

У результаті аналізу змін у житті людини, які відбуваються завдяки становленню інформаційного суспільства, нової інтерпретації набуває осмислення ціннісно-світоглядного ставлення учнівської молоді до світу. Саме тому характерною особливістю нинішнього етапу розвитку є зміна ціннісних пріоритетів, основою яких є діалектичне поєднання матеріальних та духовних складових життя [1, с. 27].

Відбувається зміна мотивації одержання освіти як головного фактора досягнення молоддю життєвого успіху. Освіта на даному етапі розвитку українського суспільства стає найголовнішим чинником здійснення ефективної соціальної та індивідуальної самореалізації особистості, способом досягнення високої професійної кваліфікації, засобом підвищення соціального статусу та поновлення рядів нової інтелектуальної еліти.

Розробка дієвого механізму освітньої інтеграції та міжнародної співпраці стала метою обласного освітнього проекту «Інтеграція освіти Донеччини у міжнародний освітній простір». Основні його складові зображені на рис. 1.

Цей проект координує зусилля освітян області для супроводу та розвитку проектів, пов'язаних з ІКТ і міжнародною співпрацею.

Воснову проекту покладено положення, що визначають основні шляхи розвитку сучасної загальної освіти:

- зміна цілей освіти в напрямку формування і розвитку здібностей до самостійного пошуку, збору, аналізу і представлення інформації, рішення нестандартних творчих задач, моделювання та проектування предметів і явищ навколишньої дійсності;
- упровадження проектних форм і моделей навчального процесу, що передбачають активну інтелектуально-практичну діяльність учнів, самостійне осмислення цілей своєї роботи і планування шляхів їхнього досягнення, групову і комунікативну діяльність, нову роль учителя як консультанта і партнера; скорочення навчального навантаження репродуктивного типу;
- оновлення змісту освіти, підвищення ролі фундаментальних сучасних знань і вмінь міждисциплінарного характеру, збільшення ступеня інтегрованості різних навчальних предметів і дисциплін;
- орієнтація освіти на світові стандарти зі збереженням національних традицій.



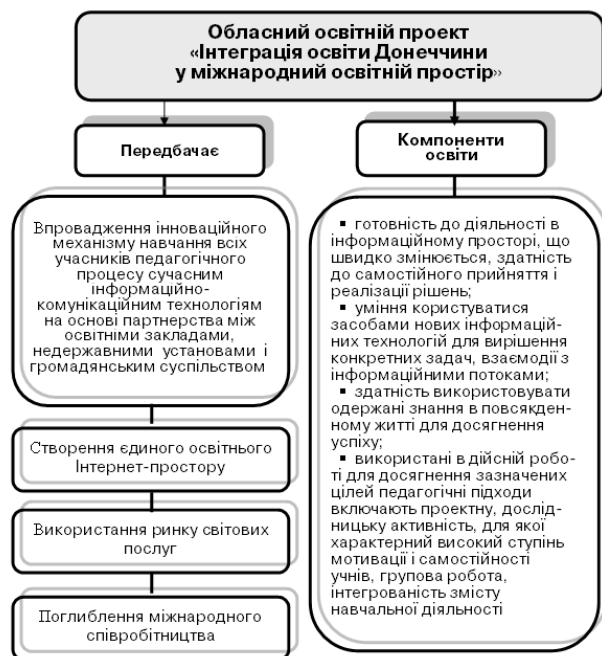


Рис. 1

Проект базується на таких головних принципах: пріоритет національних інтересів; збереження і розвиток інтелектуального потенціалу області; гуманізм, толерантність, пріоритетність загальнолюдських, духовних цінностей; взаємовигідний характер співробітництва.

Для реалізації проекту в області на базі загальноосвітніх навчальних закладів створюються сервісно-освітні центри. У них навчають учителів-предметників використанню мультимедійних засобів, а викладачі інформатики підвищують свою кваліфікацію. Проводиться також обслуговування, ремонт і модернізація комп'ютерної техніки.

У рамках проекту започатковано впровадження програмного комплексу ViNet. Висока швидкість передавання даних у мережі дає можливість якісно проводити практичні роботи. Відсутність розривів зв'язку та стабільність роботи мережі створюють комфортні умови навчання. Забезпечується високий рівень безпеки від негативного впливу ресурсів глобальної мережі на особистість дитини. Усе це підвищує ефективність навчального процесу.

Цінним є те, що використання програмного комплексу сприяє запобіганню Інтернет-залежності. Працюючи у ViNet, учні захищені від негативної інформації. Уся інформація, яка завантажується й оновлюється на сервері ViNet, знаходиться під контролем викладача. Викладач адмініструє всі служби мережі ViNet, відслідковує та редагує внутрішню інформацію, яка вводиться учнями, модерує внутрішні форуми тощо. Учні захищені від проникнення ззовні сторонньої інформації, яка може мати небажані наслідки.

У проекті також передбачено створення системи високоєфективного доступу до освітніх ресурсів. Здійснюється об'єднання інформаційних ресурсів окремих освітніх установ та органів управління освітою з метою надання доступу до них потенційним споживачам освітніх послуг. На часі створення системи загальноосвітніх і спеціалізованих порталів.

Завершується створення єдиної бази даних персоналізації учнів, розробляється єдиний електронний каталог навчально-методичних ресурсів медіатеки області.

У проекті акцентується увага на поширенні дистанційної освіти, участі в міжнародних освітніх проєктах, поглибленні практики проведення Інтернет-конференцій, відеоконференцій та відеозустрічей з міжнародними партнерами для обміну знаннями, проходження мовної практики з носіями мови, обміну інформацією про форми і методи управління освітою, нові освітні технології.

У перспективі видання онлайн-науково-методичних фахових журналів, розроблення і запровадження низки медіапроектів освітнього спрямування в різних типах ЗМІ.

Реалізація обласного проєкту «Інтеграція освіти Донецчини у міжнародний освітній простір» сприятиме:

- максимальному використанню міжнародних освітньо-інформаційних ресурсів;
- вивченню і використанню зарубіжного освітнього досвіду;
- практичному застосуванню профільних знань;
- створенню електронних об'єднань шкіл з метою ефективного управління;
- налагодженню обміну кращими методиками між навчальними закладами;
- формуванню підґрунтя для сприйняття учнями будь-якого профілю інформаційних технологій;
- забезпеченню адаптації особистості до сучасних темпів інформативного життя суспільства;
- розвитку успішної особистості.

Ще одна інновація активно впроваджується в регіональній освіті — проєкт «Використання on-line освітніх технологій у профільному навчанні».

Вибір професії молодою людиною з урахуванням своїх індивідуально-психологічних особливостей, здібностей і нахилів в умовах швидкозмінного світу, глобальних трансформацій та соціально-економічних перетворень в Україні набуває вагомості державної політики, про що наголошується в Законі України «Про освіту», Указі Президента «Про основні напрями реформування професійно-технічної освіти в Україні», Концепції професійної освіти, Концепції державної системи професійної орієнтації населення. Разом із тим існують певні суперечності у вирішенні цієї проблеми: між завищеним рівнем соціальних претензій у молодих людей та дійсним станом їхньої професійної придатності; між вимогами, що висуваються до оволодіння професією, та реальними можливостями особистості; між сформованою в процесі власного досвіду інформацією про світ професій та актуальними відомостями про ринок праці, стан і розвиток суспільства.

Процес профільного навчання передбачає плано-мірну і кропітку роботу з молодою людиною щодо вибору майбутньої професії. Одним із головних напрямів модернізації й удосконалення цього процесу є використання можливостей нових інформаційних технологій. Проблема створення педагогічної технології профільного навчання молоді на основі використання нових інформаційних та телекомунікаційних засобів набуває особливої актуальності.

Головною метою проєкту є створення умов для широкого впровадження on-line освіти у навчально-виховний процес навчальних закладів Донецької області, зокрема в профільні школи.

Реалізація мети передбачає розв'язання низки завдань:

- аналіз освітніх on-line середовищ;
- розробка методичних порад щодо використання ІТ-освіти в навчанні, зокрема профільному;

- презентація навчальних on-line посібників;
- підготовка обласних тренерів з on-line навчання;
- включення системи тренінгів з on-line технологій у систему післядипломної педагогічної освіти;
- координація освітніх проектів із використанням ІКТ;
- відстеження впливу on-line педагогічних технологій на якість профільного навчання.

Мета проекту досягається завдяки використанню учнями й учителями онлайн-освітніх середовищ. Ці середовища можуть бути реалізовані як за допомогою спеціалізованих програмних засобів, так і за допомогою безкоштовних онлайн-служб.

Одним із заходів, спрямованих на досягнення мети, є навчання вчителів технологій та методики викладання курсів за вибором. Це навчання здійснюється у формі тренінгів.

Обрані онлайн-середовища призначені для організації навчання певного курсу або певної теми курсу в межах однієї школи. Учитель-предметник є головним розробником та адміністратором середовища. Визначимо дії учасників проекту.

Учитель:

- веде облік успішності в онлайн-режимі й публікує в Інтернеті журнал оцінок;
- публікує навчальні матеріали: презентації, домашні завдання, заготовки для практичних робіт тощо;
- проводить онлайн-тестування;
- отримує учнівські роботи в онлайн-середовищі обміну файлами;
- створює онлайн-розклад занять із зазначенням тем і посиланнями на онлайн-навчальні матеріали;
- створює форуми з тем курсу, бере в них участь і адмініструє їх.

Учень:

- переглядає оцінки, розклад занять, навчальні матеріали;
- здає виконані домашні завдання й тести через онлайн-середовище обміну файлами;
- бере участь у форумах з тем курсу, міні-проектах, олімпіадах тощо.

Обласне середовище призначене для об'єднання зусиль учителів і учнів, що вивчають певний предмет, навчальний курс або певну тему курсу, у межах регіону або країни.

Організатор проекту:

- публікує в Інтернеті електронні матеріали з навчального курсу;
- адмініструє форуми;
- створює шаблони середовищ «учитель — учень»;
- організовує реалізацію освітніх мініпроектів, наприклад, олімпіад або централізованих тестувань для всіх шкіл, що беруть участь у середовищі;
- створює онлайн-середовища для цих проектів;
- здійснює онлайн-технічну підтримку учасників проекту.

Технологія реалізації проекту складається з декількох сходинок. У 2008 року була сформована команда тренерів із кожного з п'яти курсів за вибором:

- Основи Інтернету;
- Основи візуального програмування;
- Основи веб-дизайну;
- Комп'ютерні презентації;
- Основи комп'ютерної графіки.

А також тренерів з використання онлайн-освітніх середовищ у навчальному процесі.

До складу команди увійшли як викладачі Донецького облПШО, так і найбільш активні вчителі інформатики області. Далі тренери проходять майстер-класи з викладання кожного із зазначених курсів і одержують сертифікати, що надають право проводити тренінги з відповідної тематики для вчителів інформатики області. Сертифіковані тренери навчають вчителів інформатики, які впроваджують ІТ в навчальних закладах. Інститут післядипломної педагогічної освіти відслідковує якість навчання, дотримання правил безпеки, творчі завдання. На наступному етапі до проекту підключаються вчителі-предметники.

Очікувані результати:

- задоволення інформаційних потреб учасників профільного навчання;
- оволодіння педагогами та учнями новітніми технологіями навчання;
- інтеграція школярів у всевітній інформаційно-освітній простір;
- підвищення педагогічної майстерності викладачів профільних класів;
- підвищення мотивації профільного навчання;
- поліпшення якості освіти.

Даний проект гармонійно співвідноситься з діючими в області проектами «Інтершкола», «Інтеграція освіти Донеччини у світовий освітній простір», «Intel — Навчання для майбутнього», «Партнерство у навчанні», підтримує регіональні програми «Освіта Донеччини. 2007–2010 роки», «Впровадження професійного навчання на 2007–2010 рр.», «Робота з обдарованою молоддю», «Впровадження компетентісно орієнтованого підходу у навчально-виховний процес», «Дистанційна освіта» тощо.

Таким чином, необхідною умовою повноцінної і комплексної освіти є знання інформаційно-комунікаційних технологій. Володіння ІКТ стало критерієм загальної грамотності особистості, професійної компетентності спеціаліста. Доступ до мережі Інтернет відкриває шлях до глобальної всевітньої інформаційної бази, кардинально змінює процес спілкування, що не може не вплинути на особистісні риси сучасної людини та на освітні процеси. Якісно новим має стати механізм забезпечення шкіл області можливостями використання телекомунікаційних технологій у системі навчання та доступу до комп'ютерної освіти: створення єдиного освітнього Інтернет-простору як міжшкільної інформаційної мережі на основі Інтернет-порталу, розробка нових програм і механізмів освоєння знань, необхідних для роботи з комп'ютером, спрямованих на розкриття потенціалу особистості кожного учня.

Спеціально організований освітній простір області стане оптимальним середовищем співпраці всіх учасників навчально-виховного процесу, умовою вироблення і запровадження нових принципів організації навчального процесу щодо розширення можливості учнів у виборі змісту програми навчання, забезпечення гнучкості в системі підготовки фахівців для їх адаптації до швидкозмінних вимог національного та міжнародного ринків праці, стимулювання учнів і науково-педагогічних працівників у досягненні високої якості підготовки фахівців та підвищення престижу української школи на світовому рівні.

Література

1. Алексеева И. Возникновение идеологии информационного общества. — М., 2007. — 186 с.
2. <http://www.iis.ru/index.html>.